

Sygn. akt I ACa 689/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2013r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSA Małgorzata Stanek (spr.)</i>
Sędziowie:	<i>SSA Hanna Rojewska</i> <i>SSA Wiesława Kuberska</i>
Protokolant:	st.sekr.sądowy Jacek Raciborski

po rozpoznaniu w dniu 4 grudnia 2013r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa ***W. N., A. T. oraz Z. T.***

przeciwko ***Gminnej Spółdzielni (...) w G.***

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 8 marca 2013r. sygn. akt I C 1598/09

- 1. oddala obie apelacje;***
- 2. nie obciąża powodów kosztami postępowania apelacyjnego na rzecz strony pozwanej.***

Sygn. I ACa 689/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 9 listopada 2004r. (data wpływu do Sądu 10 listopada) powódka H. S. wniosła przeciwko Gminnej Spółdzielni (...) w G. o wydanie jej nieruchomości zabudowanej w postaci działki (...) położonej w G. o pow. 800 m kw. wraz z budynkami na niej posadowionymi, objętą księgą wieczystą nr KW (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Kaliszu -Wydział Ksiąg Wieczystych; nadto wniosła o zasądzenie od pozwanej kwoty 90.000 zł tytułem zwrotu pożytków za okres 3 lat wstecz wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu; oraz o zasądzenie kosztów procesu wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu, powódka wskazała, iż przedmiotowa nieruchomość wraz z posadowionym na niej młynem motorowym, decyzją Ministra Skupu nr (...) (...) z dnia 7 listopada 1955r. przeszła jako przedsiębiorstwo pod przymusowy zarząd państwowy, a decyzją z dnia 25 lutego 1958r. - na własność Skarbu Państwa. Decyzją Wydziału (...) (...) (...) w K. z dnia 4 stycznia 1972r. przedmiotowa nieruchomość została przekazana pozwanej w użytkowanie wieczyste. Powódka wskazała, iż swoje roszczenia wywodzi z faktu prawomocnego stwierdzenia nieważności zarówno decyzji Ministra Skupu w przedmiocie ustanowienia przymusowego zarządu państwowego, jak i decyzji przejścia na własność Skarbu Państwa spornej nieruchomości, oraz faktu bycia spadkobierczynią osób będących pierwotnymi właścicielami tej nieruchomości. Powódka wniosła nadto o wezwanie w sprawie w charakterze powodów: I. S. (1) i T. S. /k. 2-3/.

W odpowiedzi na pozew pozwana Gminnej Spółdzielni (...) w G. wniosła o oddalenie powództwa, podnosząc, iż powódka nie wykazała dostatecznie legitymacji do dochodzenia zgłoszonego w pozwie żądania - nie przedstawiła bowiem dowodów, z których wynikałoby, iż jest ona następcą prawnym poprzednich właścicieli młyna. Niezależnie od tego, pozwana podniosła, iż oprócz powódki określonymi prawami do spornej nieruchomości dysponują także T. S. oraz jego syn K. S. aktualnie wydzierżawiający od pozwanej tę nieruchomość. Dodatkowo pozwana podniosła, że poczyniła na przedmiotowej nieruchomości nakłady o wartości 250.000 zł, które winy podlegać zwrotowi. W związku z tym, do tego czasu, na podstawie art. 461 § 1 k.c. pozwana zgłosiła zarzut zatrzymania objętej pozwem nieruchomości /k. 40-41/. Zawiadomieni o toczącej się sprawie I. S. (1) i T. S. nie stawili się na termin rozprawy i nie zajęli stanowiska w sprawie /k.63,64,75/.

Na rozprawie w dniu 30 czerwca 2006 r. powódka zmieniła żądanie pozwu i wniosła o zasądzenie na jej rzecz odszkodowania /k. 175-176/.

Wobec śmierci powódki H. S., postanowieniem z dnia 29 listopada 2006r. Sąd Okręgowy w Kaliszu zawiesił postępowanie w sprawie /k. 197/, które następnie podjął postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2007r. z udziałem następcy prawnego powódki - W. N. /k. 211/.

Pismem z dnia 24 lipca 2007 r. powódka W. N. sprecyzowała swoje żądanie, wnosząc o wydanie przedmiotowego młyna oraz o zasądzenie kwoty 90.000 zł tytułem pożytków za okres trzech lat przed wniesieniem powództwa z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu; nadto rozszerzyła powództwo o kwotę 293.941,90 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 sierpnia 2004 r. tytułem bezumownego korzystania przez pozwaną z przedmiotowego młyna /k. 242-243/.

W piśmie procesowym z dnia 21 stycznia 2008 r., powódka W. N. dokonała ponownego rozszerzenia powództwa odnośnie żądania bezumownego korzystania z przedmiotowego młyna, tj. do kwoty 423.751.53 zł /k. 254-255/.

Na rozprawie w dniu 4 marca 2008 r. pozwana wyraziła zgodę na zwrot spornej nieruchomości jednocześnie rezygnując z zarzutu zatrzymania związanego z żądaniem zapłaty za poniesione przez nią nakłady, oraz podtrzymała stanowisko o odrzuceniu pozwu /k. 275/.

Prawomocnym wyrokiem częściowym z dnia 10 czerwca 2008 r. Sąd Okręgowy w Kaliszu nakazał pozwanej Sąd Okręgowy w Kaliszu wydanie spornej nieruchomości /k. 300/.

Pismem procesowym z dnia 10 września 2008 r. powódka sprecyzowała

swoje dalsze roszczenia w ten sposób, iż wniosła o zasądzenie kwoty 597.231 zł

stanowiącej prawdopodobny zysk, jaki można byłoby osiągnąć użytkując młyn w okresie od 1 sierpnia 2001 r. do 30 listopada 2007 r., z wyłączeniem okresu od 12 sierpnia 2001 r. do 30 czerwca 2002 r., z tym zastrzeżeniem, iż będzie dochodzić dalszej kwoty z tego tytułu za okres od 1 grudnia 2007 r. do dnia 30 czerwca 2008 r. tj. do dnia oddania młyna, którą winien wyliczyć biegły /k. 314-315/.

Na rozprawie w dniu 2 czerwca 2009 r. pozwana wniosła o oddalenie powództwa o zapłatę oraz zgłosiła do potrącenia kwotę 31.997 zł wynikającą z ponoszonych przez nią ciężarów o charakterze publicznoprawnym /k. 382-383/.

Wyrokiem z dnia 16 czerwca 2009 r., wydanym w sprawie o sygnaturze akt 1 C 547/07. Sąd Okręgowy w Kaliszu odrzucił pozew o zapłatę za okres od dnia 10 listopada 2001 r. do dnia 31 sierpnia 2004 roku /pkt 1/, zasądził od pozwanej Gminnej Spółdzielni (...) w G. na rzecz powódki W. N. kwotę 19.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 grudnia 2004 r. do dnia zapłaty /pkt 2/, oddalił powództwo w pozostałej części /pkt 3/, nie obciążył stron kosztami sądowymi /pkt 4/ oraz zniósł wzajemnie między stronami koszty zastępstwa procesowego /pkt 5/.

W uzasadnieniu wskazano, że zasądzona kwota stanowi odszkodowanie z tytułu utraconych pożytków cywilnych / dochodów możliwych do uzyskania w wyniku prawidłowej eksploatacji przedmiotowego młyna/ od dnia 1 września 2004 r. do dnia wydania młyna, wyliczone w stosunku do przysługującego powódce udziału spadkowego, z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia odpisu pozwu./k. 388,395-400/

Wyrokiem z dnia 25 listopada 2009 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi, w sprawie o sygnaturze akt I ACa 765/09, uchylił powyższy wyrok w punkcie 3 w części oddalającej powództwo co do kwoty 130.307,75 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa oraz w punktach 4 i 5, i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Kaliszu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego oraz oddalił apelację strony pozwanej.

W uzasadnieniu wskazano, że Sąd 1 instancji nie rozpoznał w całości istoty sprawy, albowiem nie przeprowadził postępowania dowodowego w zakresie ustalenia, jakie kwoty winna ponieść powódka, aby uruchomić młyn po jego zwrocie przez pozwaną, aby rozpocząć normalny proces mielenia, a zatem dokonał oceny żądania jedynie w zakresie pożytków cywilnych, nie zbadał natomiast zasadności pozostałych, zgłaszanych przez powódkę roszczeń, a także nie ustosunkował się do ewoluującego w toku procesu stanowiska powódki /k. 439 - 439v; 440 - 449/.

W dniu 20 października 2010 r. spadkobiercy poprzedniego właściciela spornej nieruchomości S. S. - A. T. i Z. T. złożyli wniosek o przyłączenie się do niniejszego procesu w charakterze strony powodowej, wnosząc o zasądzenie na ich rzecz kwoty po 40.000 zł tytułem zwrotu pożytków z korzystania z młyna w okresie, kiedy pozwana była posiadaczem w złej wierze, tj. od czasu wydania prawomocnej decyzji stwierdzającej nieważność jego przejęcia do dnia jego wydania, jak również o zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów kosztów postępowania według norm przepisanych; sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą akt 1 C 1210/10; postanowieniem z dnia 8 listopada 2011 r. Sąd Okręgowy w Kaliszu na podstawie art. 219 k.p.c. połączył tę sprawę z niniejszą sprawą celem wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia /k. 3, 18, 20, 37 w aktach Sądu Okręgowego w Kaliszu o sygn. I C 1210/11; k. 534 - 536; 597, 599/.

W ostatecznie sprecyzowanym stanowisku powódka W. N. wniosła o zasądzenie na jej rzecz kwoty łącznej 130.307.75 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa, tj. od dnia 10 listopada 2004 r. do dnia zapłaty z tytułu roszczenia o zwrot pożytków naturalnych lub zapłatę ich wartości, której z powodu złej gospodarki nie uzyskała pozwana za okres od dnia 1 września 2004 r. do dnia wydania młyna tj. 30 czerwca 2008 r., roszczenia o naprawienie szkody z powodu zużycia, pogorszenia lub utraty rzeczy przez pozwaną jako posiadacza w złej wierze, oraz roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy, którego Sąd Okręgowy w Kaliszu nie uwzględnił w wyroku wydanym w dniu 16 czerwca 2009 r., w sprawie o sygn. akt I C 547/07. W uzasadnieniu powódka wskazała, że dochodzona kwota wynika z następującego wyliczenia : 597.23 1 zł : na 4 spadkobierców = 149.307.65 zł - 19.000 zł = 130.307,75 zł; nadto powódka wniosła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanej kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego /k. 769 - 773/.

O zasądzenie od pozwanej kwoty 130.307.75 zł. wynikającej z tożsamyh tytułów, wnieśli również powodowie A. T. i Z. T. /k. 792/.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 8 marca 2013 r. Sąd Okręgowy w Kaliszu w sprawie z powództwa W. N., A. T. i Z. T. przeciwko Gminnej Spółdzielni (...) w G. o zapłatę, zasądził od pozwanej Gminnej Spółdzielni (...) w G. na rzecz powódki A. T. kwotę 9.500 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 22 czerwca 2011 r. do dnia zapłaty; zasądził od pozwanej Gminnej Spółdzielni (...) w G. na rzecz powoda Z. T. kwotę 9.500 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 22 czerwca 2011 r. do dnia zapłaty oraz oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Sąd I instancji ustalił, że przedmiot procesu stanowiła zorganizowana nieruchomości gruntowa, zlokalizowana w miejscowości G. przy ulicy (...), oznaczona jako działka nr (...) o pow. 800 m², na której oprócz budynku młyna, znajdują się budynki towarzyszące będące zwartym kompleksem o łącznej pow. użytkowej 318 m² oraz urządzeniami trwale z nią związanymi. Młyn jest budynkiem murowanym, dwukondygnacyjnym, całkowicie podpiwniczonym, z drewnianym stropem nad parterem, oraz z wmontowaną linią technologiczną do przemiału ziarna zbóż na mąkę. W skład ciągu technologicznego młyna wchodzi: kosz przyjęciowy, komory zbożowe - 3 szt., mławniki walcowe - 3 szt., podnośniki czerpakowe - komplet, odsiewacz, maszyna szorująca, komory mączne - 2 szt., wialnia zbożowa, separator, pędnie, zbiornik otrąb, przenośniki ślimakowe oraz inne drobne wyposażenie. Całość tworzy linię technologiczną do przemiału pszenicy lub żyta na mąkę w ilości maksymalnej 23 tony na dobę. Wymienione maszyny i urządzenia znajdujące się w obiekcie młyna pochodzą częściowo z początku XX w, a także lat wcześniejszych; aktualnie są przestarzałe, energochłonne, nieprzystosowane do wymogów aktualnych norm i parametrów. W przeszłości przedmiotowy młyn stanowił małą jednostkę produkcyjną - rodzinny warsztat pracy, a w okresie gospodarki socjalistycznej przedmiot dzierżawy prywatnych przedsiębiorców. Warunki sanitarne występujące w obiekcie młyna nie są adekwatne do aktualnych wymogów. Opisana nieruchomość objęta jest księgą wieczystą KW nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Kaliszu - Wydział Ksiąg Wieczystych, z której wynika, iż właścicielem tej nieruchomości na podstawie wpisu z dn. 6 października 1976 r. jest pozwana Gminna Spółdzielnia (...) w G..

Pierwotnymi właścicielami młyna byli bracia: S. S. (2) i F. S. pozostający ze swymi żonami w ustroju wspólności ustawowej małżeńskiej. S. S. (2) był mężem H. S. i ojcem W. N., A. T. oraz H. K.. S. S. (2) zmarł w dniu (...) a spadek po nim na podstawie testamentu nabyła córka A. T. oraz jej mąż Z. T. w 1/2 części, przy czym wchodzące w skład gospodarstwo rolne położone w G. odziedziczyła z

mocy tego testamentu A. T. w całości. Z kolei spadek po F. S., zmarłym w dniu (...) z mocy ustawy nabyła jego żona H. S. oraz jego synowie T. S. i I. S. (1) w 1/3 części każde z nich, natomiast po zmarłej w dniu (...) H. S. spadek z mocy ustawy nabyli T. S. i I. S. (1) w 1/2 części każdy.

Na podstawie zarządzenia Ministra Skupu Nr (...) (...) z dnia 7 listopada 1955r. nad przedmiotowym młynem ustanowiony został przymusowy zarząd państwowy, który trwał do dnia 8 marca 1958 r. Tego dnia, na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 25 lutego 1958r. o uregulowaniu stanu prawnego mienia pozostającego pod zarządem państwowym /Dz.U. z 1958r, Nr 11 poz. 37/, młyn przeszedł na własność Państwa, co znalazło swój wyraz w orzeczeniu Przewodniczącego Komitetu Drobnej Wytwórczości z dnia 27 października 1961 r.(...). Jako składnik majątkowy w/w młyna, na własność Państwa przeszła także działka o pow. 921 m² wraz z budynkami na niej usytuowanymi objęta księgą wieczystą G. nr hip. (...) Orzeczeniem z dnia 8 lipca 1974 r. (...) Minister Handlu Wewnętrznego i Usług zmienił w/w orzeczenie w sprawie przejścia na własność Państwa przedsiębiorstwa: „ Młyn (...), wł. S. F. i S. S. (3) m. G.". W szczególności zmieniona została wielkość działki przechodzącej wraz z przedmiotowym młynem na własność Państwa „z 921 m² na 800 m²”, a zmiana ta uzasadniona została tym, iż powyższa część działki nie jest niezbędna do prawidłowego prowadzenia działalności przez Gminną Spółdzielnię (...) w G..

Pozwana Gminna Spółdzielnia (...) w G. objęła powyższą nieruchomość w posiadanie jeszcze przed uzyskaniem formalnego wpisu w księdze wieczystej, a mianowicie ok. 1972 r. Stopień zużycia maszyn i urządzeń młyna /ok. 50 - o letnich/ był wtedy znaczny, kwalifikujący go do przeprowadzenia kapitalnego remontu i modernizacji, jako warunku zachowania pełnej sprawności eksploatacyjnej młyna przy jego całodobowym wykorzystaniu. Bezpośrednio

po przejściu, S. S. (2) został zatrudniony u pozwanej i pracował na stanowisku kierownika młyna, jego brat F. S. już wówczas nie żył. Pozwana Spółdzielnia prowadziła młyn do ok. 1984 r. W latach 1985-1986 pozwana przeprowadziła kapitalny remont młyna, podczas którego dokonała jego modernizacji i rozbudowy, w tym: otynkowanie zewnętrzne młyna, naprawa dachu /pokrycie eternitem/, dobudowa magazynu wyrobów gotowych /wiata/, dobudowa kosza zasypowego do zboża, przebudowa motorowi na część socjalną, kupno trzech mlewników podwójnych, wymiana całkowita podłóg z belkami, wymiana instalacji elektrycznej. Spowodował on zwiększenie mocy przemiałowej młyna z 8,58 do 1,2 tony na godzinę. Stan techniczny młyna nie pozwalał jednak na normalną jego eksploatację z uwagi niedostateczną jego aspirację /chłodzenie walców mielących, miewa i tkanin odsiewających/, a w konsekwencji nadmierne zapylenie mączne młyna, sprzeczne z obowiązującymi normami. Po dokonaniu tego remontu w młynie dokonywane były jedynie bieżące remonty i zabiegi konserwacyjne. Po wyremontowaniu młyna pozwana oddała go w dzierżawę J. U. /teściowi powódki W. N./.

Następnie, na okres od 1991 r. do ok. 1998 r., pozwana oddała młyn w dzierżawę A. T. /tj. córce S. i H. małż. S./, oraz K. S. /tj. wnukowi F. i H. małż. S./, którzy prowadzili w nim działalność gospodarczą - przemiał zboża. W tym czasie była dobra koniunktura w młynarstwie. Przez okres dzierżawy, zarówno A. T. jak i K. S. nie dokonywali zakupu nowych maszyn, korzystali jedynie z istniejącego sprzętu dokonując jego bieżących remontów i napraw. Czynsz dzierżawny wynosił 2.013 zł miesięcznie. Powódka zrezygnowała z dzierżawy z uwagi na nieopłacalność produkcji. A. T. zalega z zapłatą należności czynszowych na rzecz pozwanej w kwocie około 5.815 zł należności głównej.

Od 1998 r. do 2004 r. przedmiotowy młyn dzierżawiony był przez K. S. i jego żonę I. S. (2), którzy uiszczali z tego tytułu czynsz dzierżawny w kwocie 700 zł netto miesięcznie. Począwszy od sierpnia 2004 r. czynsz najmu wynosił kwotę 400 zł netto miesięcznie. Za okres dzierżawy młyna od dnia 10 listopada 2001 r. do dnia 10 listopada 2004r. pozwana uzyskała pożytki w kwocie 24.200 zł netto.

Następnie umowę dzierżawy do dnia 31 grudnia 2006 r., z czynszem 400 zł netto miesięcznie i dwutygodniowym okresem wypowiedzenia, zawarła jedynie I. S. (2). Umowa ta została przez nią wypowiedziana w dniu 14 marca 2005 r. z uwagi na trudności ze zbyciem wyprodukowanego towaru. Wraz z nią dzierżawca wypowiedział umowę dostawy energii elektrycznej.

Od tego czasu młyn nie był już dzierżawiony. Pozwana dokonała jego zabezpieczenia. Od tego momentu pozwana opłacała należność z tytułu podatku od nieruchomości oraz opłacała składki z tytułu ubezpieczenia.

W okresie 1 września 2004 r. - 30 czerwca 2008 r. pozwana uiszczała z tytułu podatku od nieruchomości i gruntów oraz ubezpieczenia młyna kwotę w łącznej wysokości 31.997 zł.

Wysokość pożytków z tytułu czynszu najmu uzyskana przez pozwaną w okresie od dnia 1 września 2004 r. do dnia 30 czerwca 2008 r. wyniosła kwotę 18.400 zł /46 miesięcy x 400 zł/.

Sprzęt stanowiący obecne wyposażenie młyna zakupiła pozwana Gminna Spółdzielnia (...). Łączna wartość poczynionych przez nią rzeczywistych nakładów na tę nieruchomość, z uwzględnieniem stopnia ich zużycia przez okres eksploatacji przedmiotowego młyna wyniosła 184.460 zł. Szacunkowa wartość rynkowa prawa własności przedmiotowej nieruchomości według aktualnego stanu oraz aktualnego poziomu cen na dzień 30 października 2005 r. wynosiła 284.350 zł.

Prawomocną decyzją z dnia 16 lipca 2001r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi stwierdził nieważność zarządzenia Ministra Skupu nr (...) (...) z dnia 7 listopada 1955r. w sprawie ustanowienia przymusowego zarządu państwowego nad przedsiębiorstwem: „Młyn (...), wł. F. S. i S. S. (2) m.G. pow. K. woj.P.".

Natomiast prawomocną decyzją z dnia 13 lutego 2003r., Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej stwierdził nieważność orzeczenia Przewodniczącego Komitetu Drobnej Wytwórczości z dnia 27 października 1961 r.(...)w sprawie stwierdzenia przejścia na własność Państwa przedsiębiorstwa: „ Młyn (...) wł. F. S. i S. S. (2) gm. G. pow. K.",

oraz orzeczenia Ministra Handlu Wewnętrznego i Usług z dnia 8 lipca 1974r. (...) zmieniającego orzeczenie w sprawie stwierdzenia przejścia na własność Państwa opisanego wyżej przedsiębiorstwa.

Pismem z dnia 4 sierpnia 2004 r., powódka H. S. wezwała pozwaną do wydania nieruchomości. Pozwana jednak, powołując się na nabycie przedmiotowej nieruchomości w dobrej wierze, nie zastosowała się do wezwania.

W dniu 21 października 2006r., powódka H. S. zmarła. Spadek po zmarłej H. S., na podstawie testamentu, nabyła w całości powódka W. N..

Uchwałą nr(...) z dnia 27 marca 2008i\, pozwana Gminna Spółdzielnia (...) podjęła decyzję o przekazaniu spornej nieruchomości spadkobiercom wskazanym przez sąd. W oparciu o prawomocny częściowy wyrok Sądu Okręgowego w Kaliszu z dnia 10 czerwca 2008r., oraz protokół zdawczo - odbiorczy sporządzony w dniu 30 czerwca 2008r., pozwana Spółdzielnia wydała nieruchomość gruntową wraz z budynkiem młyna i budynkami towarzyszącymi powódce W. N..

Od czasu wydania nieruchomości żaden ze spadkobierców nie podjął żadnych czynności w celu uruchomienia młyna.

Wartość dochodów, jakie można było uzyskać w wyniku prawidłowej eksploatacji przedmiotowego młyna w okresie od 1 września 2004r. do chwili jego wydania wyniosła 76.000 zł. Kwota ta uwzględniała także obciążenia wynikające z podatków ubezpieczenia.

Budynek młyna posiada uszkodzone podbicie i konstrukcję dachową, która

wymaga wymiany na głównym budynku. Przed dalszym ewentualnym użytkowaniem młyna konieczne jest również usunięcie uszkodzonych i zużytych elementów stolarki okiennej i drzwiowej. Na stropach, belkach i podłodze wyraźne są ślady zacieków i korozji biologicznej drewna. Na ścianach murowanych obecne są liczne ubytki tynku i spękania. Pomieszczenia w dawnej siłowni młyna posiadają uszkodzone sanitariaty oraz glazurę ścienną. Przybudowana w późniejszym okresie stalowa wiata jest w bardzo znacznym stopniu skorodowana i zużyta technicznie. W niektórych miejscach istnieje perforacja blachy na ścianach wiaty. Istnieje zły jest stan obudów drewnianych, przenośników czerpakowych, zniszczone są biologicznie drewniane skrzynie na mąkę, zboże i otręby, które wymagają remontu, wymiany uszkodzonych elementów i wykonania uszczelnień. Skorodowane są metalowe urządzenia pędne, wały dozujące i inne napędy. Na skutek braku ruchu podnośników, pasy gurtowe uległy w niektórych miejscach zbutwieniu a łożyska trwałemu zdeformowaniu. Najprawdopodobniej wszystkie pasy gurtowe i kubelki czerpaków są zbutwiałe i wyciągnięte, i powinny zostać wymienione. Brak uruchamiania napędu i przeprowadzania odpowiednich

zabiegów konserwatorskich spowodował zniszczenie łożysk ślizgowych, zaśniedzenie panewek lub ich trwałe odkształcenie wskutek jednostronnego i

długotrwałego nacisku, które winny być wymienione na nowe. Walce w mlewnikach są zardzewiałe; wszystkie walce mielące i podające winny być przeszlifowane i rowkowane. Szczotki w mlewnikach są bardzo zużyte eksploatacyjnie i techniczne. Drewniane obudowy podnośników są nieszczelne i częściowo uszkodzone. Przed uruchomieniem młyna powinny zostać naprawione i uszczelnione. Także drewniane obudowy przenośników ślimakowych wymagają uszczelnień a ich łożyska wymiany. Ssący filtr powietrza posiada nieszczelną obudowę. Jego rękawki, ze względu na długi okres postoju, muszą zostać wymienione. Najprawdopodobniej z uwagi na postój sita wewnątrz odsiewacza w całości nadają się do wymiany. Na skutek postoju będą wymagały uszczelnień maszyny czyszczące - wialnia i łuszczarka. Z uwagi na ich drewnianą obudowę należy zmienić ich łożyska, które po uruchomieniu młyna mogą ulec awarii, celem uniknięcia pożaru. W młynie brak jest większości osłon na częściach ruchomych, tj. pasy, napędy, koła pasowe itp. Młyn nie jest wyposażony w urządzenia do nawilżania ziarna przed przemiałem, co by zmniejszyło koszty podczas przemiału i uczyniło bardziej ekonomicznym z powodu większego uzysku mąki. Nadto młyn nie jest wyposażony w żadne urządzenia ułatwiające czynności technologiczne i pomocnicze podczas mielenia, jak transport pneumatyczny lub urządzeń, które pozwoliłyby na sprzedaż wyprodukowanej mąki w wyższych cenach w opakowaniach np. 1 kg lub innych, a nie tylko luzem i w cenach hurtowych przy ręcznym załadunku.

Pogorszenie stanu technicznego oznacza utratę własności lub cech przedmiotu w stopniu uniemożliwiającym jego dalsze podstawowe funkcjonowanie w odniesieniu do pierwotnego przeznaczenia, ograniczenie cech użytkowych lub estetycznych nie wynikające z naturalnego zużycia eksploatacyjnego.

Kilkuletni postój i brak czynności z zakresu konserwacji urządzeń młyńskich zainstalowanych w tym młynie wpłynął bardzo niekorzystnie na ich obecny stan techniczny. Dokładne określenie stopnia pogorszenia stanu technicznego jest niemożliwe z uwagi na brak dokumentów wskazujących na stan techniczny urządzeń młyńskich na dzień 1 września 2004 r., jak również na dzień zaprzestania eksploatacji młyna przez K. S. w dniu 31 stycznia 2005 r., które można by porównać z ich stanem technicznym na dzień 30 czerwca 2008 r., tj. faktycznego oddania młyna powódce W. N.. Sporządzona dokumentacja zdawczo - odbiorcza na dzień oddania młyna powódce w postaci arkuszy spisu z natury nie zawiera opisu technicznego przekazywanych urządzeń technicznych młyna, lecz zawiera jedynie ceny jednostkowe najprawdopodobniej z dnia zakupu.

W sytuacji, w której nie byłoby przedmiotowego postoju młyna, stan techniczny jego podzespołów również uległby pogorszeniu z uwagi na proces zużycia wynikający z eksploatacji.

Na terenie budynku młyna nie ma śladów zniszczenia awaryjnego urządzeń młynarskich przez osoby postronne. Budynek młyna ani urządzenia w nim zainstalowane nie zostały uszkodzone awaryjnie przez osoby trzecie. Pozwany należycie zabezpieczył sporny młyn i nie było do niego żadnych włamań. Oznacza to, że ewentualne odszkodowanie mogło być należne jedynie z tytułu zniszczenia i naturalnego zużycia technicznego wynikającego z nieużytkowania młyna i uszkodzeń z tytułu znacznego zapylenia i strat powstałych z przyczyn korozji metali i korozji biologicznej na drewnianych elementach młyna.

Koszt uruchomienia młyna w celu sprawdzenia stanu technicznego podzespołów młyna i jego ciągów technologicznych /tzw. „rozruchu weryfikacyjnego"/, a w konsekwencji stwierdzenia, czy młyn nadaje się do dalszej produkcji /także pod względem norm i wymogów sanitarnych - technicznych i jakościowych/, oraz jaki zakres remontu jest do tego potrzebny, zakresu remontu koniecznego do z uwzględnieniem wydatków na zakup niezbędnych do tego części urządzeń młyńskich, wynosi ok. 19.690 zł netto. Koszt ten nie uwzględnia części, których stanu technicznego nie można stwierdzić bez wcześniejszego uruchomienia młyna, jak również remontu wyposażenia budynku młyna nie związanego bezpośrednio z procesem produkcyjnym, tj. tynki, stropy, podłogi, sanitariaty. Obecnie obowiązujące wymogi sanitarno - techniczne sprawiają, że doprowadzenie do pełnego uruchomienia i pełnej produkcji w młynie wymaga wymiany na nowe w granicach do 60 % jego wyposażenia, której koszt wyniósłby ok. 500.000 zł.

Przed uruchomieniem młyna powinien być przeprowadzony przegląd i odbiór przez Sanepid. Inspekcję Weterynaryjną, Straż Pożarną i Państwową Inspekcję Pracy. Dokonanie pierwszych przeglądów jest bezpłatne.

W latach 2004 - 2008 podmioty prowadzące działalność w zakresie młynarstwa, prowadzące działalność w pobliżu młyna w G. /z wyjątkiem jednego/, otrzymywały ze swej działalności bardzo niski zysk lub ponosiły stratę na tej działalności. Świadczy to o bardzo niskiej rentowności młynarstwa w tym okresie czasu.

W chwili obecnej utrzymuje się bardzo niska rentowność branży młynarskiej. Wiele zakładów produkcyjnych, w dużo lepszym stanie technicznym i o większej wydajności jest zamykana z powodu ich nierentowności.

Wszyscy powodowie są emerytami. Powódka A. T. otrzymuje świadczenie emerytalne w kwocie ok. 900 zł, a powód Z. T. -ok. 1.200 zł.

Powódka W. N. prowadzi samodzielnie gospodarstwo domowe.

Poza świadczeniami emerytalnymi żaden z powodów nie posiada innych dowodów.

Sąd I instancji oddalił wniosek dowodowy powódki W. N. o przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego sądowego na okoliczności, na które przeprowadzona była opinia biegłego sądowego A. R. (1) /k. 795v/, albowiem

przeprowadzona w sprawie opinia jest jasna, spójna, wyczerpująca, należyście umotywowana, a wszystkie zarzuty do wniosków tej opinii zostały przez biegłego przekonująco i wyczerpująco wyjaśnione.

Sąd Okręgowy podkreślił, że wyrokiem z dnia 16 czerwca 2009 r., wydanym w sprawie o sygnaturze akt I C 547/07, Sąd Okręgowy w Kaliszu w punkcie 2 zasądził od pozwanej Gminnej Spółdzielni (...) w G. na rzecz powódki W. N. kwotę 19.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 grudnia 2004 r. do dnia zapłaty, a w punkcie 3 oddalił powództwo w pozostałej części. Zasądzona kwota stanowiła odszkodowanie z tytułu utraconych pożytków cywilnych /dochodów możliwych do uzyskania w wyniku prawidłowej eksploatacji przedmiotowego młyna/ od dnia 1 września 2004 r. do dnia wydania młyna, wyliczone w stosunku do przysługującego powódce udziału spadkowego, z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia odpisu pozwu. Wyrokiem z dnia 25 listopada 2009 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi, w sprawie o sygnaturze akt 1 ACa 765/09, uchylił powyższy wyrok w punkcie 3 w części oddalającej powództwo co do kwoty 130.307,75 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa oraz w punktach 4 i 5, i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Kaliszu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego oraz oddalił apelację strony pozwanej.

W ocenie Sądu I instancji oznacza to, że zasądzenie od pozwanej Gminnej Spółdzielni (...) w G. na rzecz powódki W. N. kwotę 19.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 grudnia 2004 r. do dnia zapłaty, stało się prawomocne.

W ostatecznie sprecyzowanym stanowisku powódka W. N. wniosła o zasądzenie na jej rzecz kwoty łącznej 130.307,75 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa, tj. od dnia 10 listopada 2004 r. do dnia zapłaty z tytułu roszczenia o zwrot pożytków naturalnych lub zapłatę ich wartości, które z powodu złej gospodarki nie uzyskała pozwana za okres od dnia 1 września 2004 r. do dnia wydania młyna tj. 30 czerwca 2008 r., roszczenia o naprawienie szkody z powodu zużycia, pogorszenia lub utraty rzeczy przez pozwaną jako posiadaczka w złej wierze, oraz roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy, którego Sąd Okręgowy w Kaliszu nie uwzględnił w wyroku wydanym w dniu 16 czerwca 2009 r., w sprawie o sygn. akt I C 547/07. Tożsame roszczenia wnieśli powodowie A. T. i powód Z. T..

Zdaniem Sądu I instancji wszystkie z powyższych roszczeń znajdują swoją podstawę w dyspozycji art. Art. 224 § 2 w zw. z art. 225 k.c. zgodnie z którymi, samoistny posiadacz w złej wierze względem właściciela obowiązany jest do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy; obowiązany jest również zwrócić pobrane pożytki, których nie zużył, jak również uiścić wartość tych, które zużył; obowiązany jest nadto zwrócić wartość pożytków, których z powodu złej gospodarki nie uzyskał, oraz jest odpowiedzialny za pogorszenie i utratę rzeczy, chyba że rzecz uległaby pogorszeniu lub utracie także wtedy, gdyby znajdowała się w posiadaniu uprawnionego. W złej wierze pozostaje posiadacz, który wie lub przy dołożeniu należytej staranności powinien wiedzieć, że nie przysługuje mu prawo podmiotowe /w przypadku posiadania samoistnego - prawo własności/ do posiadanej rzeczy, co w niniejszej sprawie miało miejsce.

Odnosząc się do roszczenia powodów o zasądzenie od pozwanej należności z tytułu zwrotu pożytków naturalnych lub zapłatę ich wartości, które z powodu złej gospodarki nie uzyskała pozwana za okres od dnia 1 września 2004 r. do dnia wydania młyna tj. 30 czerwca 2008 r., Sąd I instancji uznał, że zebrany w sprawie materiał dowodowy nie dał podstaw do uwzględnienia przedmiotowego roszczenia. Jak wynika z przeprowadzonej w sprawie opinii biegłego sądowego A. R. (1), nie ma podstaw do przyjęcia, że pozwana w przedmiotowym okresie prowadziła złą gospodarkę, która sprawiła, iż sporna nieruchomość nie przyniosła pożytków, jakie mogłaby przynieść, przy prawidłowym jej gospodarowaniu. Uzasadniając to roszczenie, strona powodowa wskazywała, że zła gospodarka pozwanej polegała na tym, że w okresie od dnia 1 września 2004 r. do dnia wydania młyna tj. 30 czerwca 2008 r., w konsekwencji braku wydania przez pozwaną przedmiotowej nieruchomości prawowitym właścicielom, posadowiony na niej młyn był nieużytkowany, a zatem nie przynosił żadnych pożytków. Jak wynika jednak z opinii biegłego A. R. (1), w latach 2004 - 2008 podmioty prowadzące działalność w zakresie młynarstwa, prowadzące działalność w pobliżu młyna w G. /z wyjątkiem jednego/, otrzymywały ze swej działalności bardzo niski zysk lub ponosiły stratę, co świadczy o bardzo niskiej rentowności młynarstwa w tym okresie czasu. Teza ta znajduje potwierdzenie w faktach, że na początku tego okresu spadkobiercy

prawowitych właścicieli młyna zrezygnowali z jego prowadzenia z uwagi na jego niedochodowość, co jest zrozumiałe tym bardziej, że przedmiotowy młyn jest starą budowlą, nie wyposażoną w nowoczesne wydajne maszyny. Podnoszona przez stronę powodową okoliczność, że w sytuacji, w której nieruchomości zostałaby im wcześniej zwrócona, mieliby możliwość zaciągnięcia kredytu na korzystnych warunkach, który pozwoliłby im dokonać inwestycji modernizujących młyn, a tym samym stworzenie warunków do pozyskiwania dochodów z jego eksploatacji, nie została przez stronę powodową w żaden sposób udowodniona.

Jako niezasadne Sąd I instancji uznał także roszczenie strony powodowej o naprawienie szkody z powodu zużycia, pogorszenia lub utraty rzeczy przez pozwaną jako posiadacza w złej wierze. Jak wynika z opinii biegłego A. R. (1), pozwana należycie zabezpieczyła sporny młyn i nie było do niego żadnych włamań, co oznacza to, że ewentualne odszkodowanie mogło być należne jedynie z tytułu zniszczenia i naturalnego zużycia technicznego wynikającego z nieużytkowania młyna i uszkodzeń z tego tytułu. Biegły wskazał, że postój młyna wpłynął niekorzystnie na jego obecny stan techniczny. Dokładne określenie stopnia pogorszenia stanu technicznego urządzeń młyńskich jest jednak niemożliwe z uwagi na brak dokumentów wskazujących na ich stan techniczny na dzień 1 września 2004 r., jak również na dzień zaprzestania eksploatacji młyna przez K. S. w dniu 31 stycznia 2005 r., które można by porównać z ich stanem technicznym na dzień 30 czerwca 2008 r., tj. faktycznego oddania młyna powodce W. N.. W tej sytuacji Sąd Okręgowy przyjął, że brak jest danych umożliwiających oszacowanie stopnia pogorszenia stanu technicznego młyna, a tym samym ustalenia odszkodowania za to pogorszenie. Jednocześnie biegły wskazał, że ewentualne pogorszenie stanu technicznego przedmiotowych urządzeń młyńskich na skutek postojów byłoby nieznaczne, biorąc pod uwagę fakt, że w sytuacji, w której nie byłoby przedmiotowego postojów młyna, stan techniczny jego podzespołów również uległby pogorszeniu z uwagi na proces zużycia wynikający z ich eksploatacji.

Sąd I instancji nie znalazł również podstaw do uwzględnienia roszczenia powódki W. N. o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy, którego Sąd Okręgowy w Kaliszu nie uwzględnił w wyroku wydanym w dniu 16 czerwca 2009 r., w sprawie o sygn. akt I C 547/07. Do Sądu I instancji rozstrzygającego ponownie sprawę należało w tym miejscu rozstrzygniecie, czy powódce W. N. należała się kwota przewyższająca zasądzoną kwotę 19.000 zł.

Sąd I instancji wskazał, że zasądzona kwota stanowiła odszkodowanie z tytułu utraconych pożytków cywilnych / dochodów możliwych do uzyskania w wyniku prawidłowej eksploatacji przedmiotowego młyna/ od dnia 1 września 2004 r. do dnia wydania młyna, wyliczone w stosunku do przysługującego powodce udziału spadkowego, z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia odpisu pozwu. Z uwagi na okoliczność, że dominującym w orzecznictwie i judykaturze jest pogląd, iż odpowiednie wynagrodzenie za korzystanie z cudzej rzeczy należy ustalić na podstawie kwoty, którą posiadacz w normalnym toku rzeczy musiałby zapłacić właścicielowi, gdyby jego posiadanie opierało się na prawie, a zatem wynagrodzenie to obejmuje wszystko to, co uzyskałby właściciel, gdyby ją wynajął, wydzierżawił lub oddał do odpłatnego korzystania na podstawie innego stosunku prawnego, przy zastosowaniu - co do zasady - średniej stawki rynkowej /por. m.in. wyrok SN z 23.05.1975 r., II CR 208/75; wyrok SN z 15.04.2004 r., IV CK 273/03. LEX nr 183707; wyrok SN z 1.10.2005 r., III CK 556/04, LEX nr 221731/, Sąd Okręgowy uznał, że ustalenie zasądzonej kwoty zostało dokonane na podstawie właściwego kryterium, a przy tym - stosownie do wielkości jej udziału spadkowego. Tym samym zasądzenie na rzecz powódki dalszej kwoty z tego tytułu, przewyższającej kwotę 19.000 zł, nie znajduje podstaw faktycznych i prawnych.

Oprócz powyższych roszczeń strona powodowa zgłosiła również roszczenie zasądzenia na swoją rzecz odszkodowania z tytułu szkody, jaką poniosła w wyniku konieczności ponownego uruchomienia młyna. Podstawy prawnej tego roszczenia należy upatrywać w przepisie art. 415 k.c. Do przesłanek tej odpowiedzialności należy zaliczyć zawinione zachowanie podmiotu wyrządzającego ewentualną szkodę, istnienie szkody oraz istnienie związku przyczynowego między zdarzeniem wyrządzającym szkodę a tą szkodą. Szkodą może być zmniejszenie aktywów lub zwiększenie pasywów albo utraconych korzyściach, przy czym winna pozostawać w normalnym /adekwatnym/ związku przyczynowym ze zdarzeniem wyrządzającym szkodę /art. 361 § 1 i 2 k.c./.

W ocenie Sądu I instancji w realiach niniejszej sprawy strona powodowa wywodziła zatem swoje roszczenie odszkodowawcze ze zwiększenia pasywów spowodowanego koniecznością poniesienia wydatków na dokonanie

ponownego uruchomienia młyna. Biegły sądowy A. R. (2) oszacował ten wydatek na kwotę co najmniej 19.690 zł /bez uwzględnienia części, których stanu technicznego nie można stwierdzić bez wcześniejszego uruchomienia młyna, remontu wyposażenia budynku młyna nie związanego bezpośrednio z procesem produkcyjnym, ewentualnych opłat z tytułu przeglądu i jego odbioru na rzecz instytucji państwowych/. Przedmiotowe uruchomienie młyna miałoby na celu sprawdzenie stanu technicznego podzespołów młyna i jego ciągów technologicznych /tzw. ..rozruchu weryfikacyjnego"/, pozwalające stwierdzić, czy młyn nadaje się do dalszej produkcji /także pod względem norm i wymogów sanitarnych technicznych i jakościowych/, oraz jaki zakres remontu jest do tego potrzebny.

Zdaniem Sądu Okręgowego w realiach niniejszej sprawy, strona powodowa nie udowodniła jednak zasadności poniesienia tego wydatku, a tym samym nie można uznać, że wydatek ten stanowi szkodę podlegającą rekompensacji odszkodowawczej. Z ustalonego stanu faktycznego wynika, że sporny młyn jest wyposażony w przestarzałe urządzenia i maszyny, co - przy uwzględnieniu obecnie obowiązujących wymogów sanitarno - technicznych - sprawia, że doprowadzenie do pełnego uruchomienia i pełnej produkcji w młynie wymaga wymiany na nowe w granicach do 60 % jego wyposażenia, której koszt wyniósłby ok. 500.000 zł. Taki stan rzeczy sprawia, że wznowienie przez stronę powodową działalności młynarskiej jest mało prawdopodobne, biorąc pod uwagę stosunek związanych z tym kosztów do obecnej wartości nieruchomości, jak również niskie możliwości finansowe strony powodowej, rzutujące negatywnie na jej zdolności kredytową, a tym samym możliwość uzyskania funduszy na tę działalność. Strona powodowa nie wykazała w żaden sposób realności wznowienia działalności młynarskiej. Sąd Okręgowy podkreślił, że w przeszłości przedmiotowy młyn był prowadzony przez powódkę A. T. oraz innych członków rodziny strony powodowej, z której to działalności zrezygnowali z uwagi na jej niedochodowość. Młyn został unieruchomiony z uwagi na zaprzestanie przez nich jego prowadzenia. Nie został wydzierżawiony innym podmiotom. W każdej chwili istniała zatem możliwość wznowienia produkcji przez stronę powodową, z której to możliwości - nie skorzystano. W tej sytuacji nie można stwierdzić, że strona powodowa wykazała, że w wyniku braku posiadania i eksploatacji młyna poniosła szkodę w postaci braku dochodów, a tym samym zwrot kosztów uruchomienia młyna nie pozostaje w normalnym związku przyczynowym ze szkodą. W toku sprawy zostało ustalone, że wysokość pożytków z tytułu czynszu i najmu uzyskiwanych przez pozwaną w okresie od dnia 1 września 2004 r. do dnia 30 czerwca 2008 r. w kwocie 18.400 zł. Są to pożytki cywilne, których zwrotu nie

domagał się - w ostatecznie sprecyzowanym stanowisku - żaden z powodów, co

związane jest zapewne z faktem, iż należności te zostały ujęte w opinii biegłej

U. Ż., wyliczającej wartość dochodów, jakie można było uzyskać w wyniku prawidłowej eksploatacji przedmiotowego młyna w powyższym okresie, obliczonej w oparciu o wysokość czynszu możliwego do uzyskania z dzierżawy przedmiotowego obiektu /por. teza 1 wyroku SN z dnia 23.05.1975 r., II CR 208/75 - LEX nr 7707/. Niezależnie od powyższego Sąd I instancji zauważył, że kwota ta jest kwotą niższą od wysokości poniesionych przez pozwaną w tym okresie nakładów na sporną nieruchomość w postaci wydatków z tytułu podatku od nieruchomości i gruntów oraz ubezpieczenia młyna kwotę w łącznej wysokości 31.997 zł, które zostały przez nią zgłoszone do potrącenia, a których poniesienie zostało udowodnione w toku niniejszego postępowania.

Jako częściowo zasadne Sąd uznał natomiast roszczenie powodów A. T. i Z. T., w zakresie zasądzenia na ich rzecz wynagrodzenia za korzystanie ze spornej nieruchomości.

Jak wynika z treści opinii biegłej mgr inż. U. Ż., za okres od 1 września 2004 r. do czasu wydania młyna, możliwe do osiągnięcia dochody z młyna wyniosły 76.000 zł. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, pierwotnymi właścicielami spornej nieruchomości byli bracia S. S. (2) i F. S. pozostający ze swymi żonami w ustroju wspólności ustawowej małżeńskiej. S. S. (2) był mężem powódki H. S. i ojcem powódek W. N. i A. T., jak również nie występującej w sprawie H. K.. S. S. (2) zmarł w dniu 26 lutego 1984 r., a spadek po nim na podstawie testamentu nabyła córka A. T. oraz jej mąż Z. T. w 1/2 części, przy czym wchodzące w skład gospodarstwo rolne położone w G. odziedziczyła z mocy tego testamentu A. T. w całości. W dniu 21 października 2006r., powódka H. S. zmarła. Spadek po zmarłej H. S. na podstawie testamentu, nabyła w całości powódka W. N..

W tym stanie rzeczy w pierwszej kolejności, określoną przez biegłą kwotę należało podzielić na pół, co dało po 38.000 zł na każdego z braci S.. Z uwagi na to, że S. S. (2) i H. S. pozostawali w ustawowej wspólności małżeńskiej, to z chwilą śmierci: S. S. (2) ich majątek wspólny uległ podziałowi na równe udziały (art. 50¹ k.r.o.). co sprawia, iż udział każdego z małżonków wyniósł 19.000 zł. W tym stanie rzeczy skoro po zmarłej (...) S. spadek odziedziczyła w całości powódka W. N., a po zmarłym S. S. (2) - powodowie A. T. i Z. T. w 1/2 części, Sąd zasądził na rzecz każdego z nich połowę kwoty, jaka przypadłaby S. S. (2). tj. po 9.500 zł /pkt 1 i 2/ sentencji wyroku.

Apelacje od tego wyroku złożyły obie strony.

Strona pozwana zaskarżyła wyrok odnośnie kwoty 7.200 zł względem każdego z powodów ad 2 i 3, za podstawę apelacji upatrując w wadliwym przyjęciu, iż podstawą rozliczeń powinna być kwota 76.000,-zł. wynikająca z opinii biegłej Ż. rozliczającej wielkość dochodów możliwych do pozyskania z młyna za okres od 1 września 2004 r. do końca czerwca 2008 r. na poziomie 76.000,-zł., podczas gdy z opinii biegłego R. z kwietnia 2011 r. (k.562-590) wynika, że wielkość pożytków, których dotyczyła również opinia biegłej Ż. zamyka się kwotą 18.400,-zł. (str. 11 opinii), a wartość dowodowa tej opinii nie została zakwestionowana przez Sąd, nie została pozbawiona mocy dowodowej, co czyni rozliczenie wadliwym.

Wskazując na powyższe i przyjmując do rozliczeń opinię biegłego R. uznać trzeba, że powodom ad 2 i 3/ należy się po 2.300,-zł. a nie po 9.500,-zł., w związku z czym skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez zasądzenie powodom ad 2 i 3/ po 2.300,-zł. z ustawowymi odsetkami od 22 czerwca 2011 r. i o oddalenie żądań ponad te kwoty, przy uwzględnieniu kosztów zastępstwa prawnego.

Powodowie zaskarżyli powyższy wyrok w części tj. w punkcie 1,2,3 i wnosząc o:

1/ zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów kwoty: 222.615,50 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa tj. od dnia 10 listopada 2004r., z tym że stosownie do udziałów spadkowych kwota ta wynosi:

- wobec powódki W. N.: 111.307,75 zł,

a wobec powodów A. T.: 55.653,87 zł i Z. T.: 55.653,88 zł

2/ zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów kosztów postępowania według

3/o rozstrzygnięcie w wyroku w zakresie kosztów poprzedniego postępowania apelacyjnego, ewentualnie skarżący wnieśli o:

1/ uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Kaliszu,

2/ zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów kosztów postępowania apelacyjnego według norm prawem przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego. 3/o rozstrzygnięcie w wyroku w zakresie kosztów poprzedniego postępowania apelacyjnego

Powyższemu wyrokowi apelujący zarzucili:

1/ naruszenie przepisów prawa materialnego:

- art. 225 k.c. w zw. z art.224 k.c. poprzez uznanie, że pozwana w okresie bezumownego korzystania z młyna i będąc posiadaczem w złej wierze, nie prowadziła złej gospodarki użytkowanej nieruchomości, która sprawiła, iż sporny młyn nie przyniósł pożytków naturalnych, jakie mógłby przynieść, przy prawidłowym jej gospodarowaniu; powodowie przy założeniu, że uruchomiliby działalność w zakresie młynarstwa, otrzymywaliby ze swej działalności bardzo niski zysk i ponosiliby stratę na tej działalności, a zatem nie uzyskaliby pożytków naturalnych z młyna, pozwana będący

posiadaczem w złej wierze „nie ponosi odpowiedzialności za zużycie pogorszenie lub utratę rzeczy, bowiem należycie zabezpieczyła sporny młyn i nie było do niego żadnych włamań”,

- 415 k.c. poprzez błędne przyjęcie, iż roszczenie powodów o naprawienie szkody z powodu zużycia, pogorszenia lub utraty rzeczy zawarte w treści art. 224 k.c. oparte jest na dyspozycji art. 415 k.c. tj. odszkodowania z tytułu szkody jaką strony powodowe poniosły w wyniku konieczności ponownego uruchomienia młyna,

2/ naruszenie przepisów prawa procesowego mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku:

1. art. 233 § 1 k.p.c. polegające na przekroczeniu granic w zakresie swobodnej oceny dowodów i nieuwzględnienie w ocenie wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy

2. nierozpoznanie sprawy co do istoty, w sytuacji gdy Sąd I instancji oparł swoje rozstrzygnięcie wyłącznie na przesłankach formalnych, a nie odniósł się merytorycznie do żądania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne Sądu I instancji i przyjmuje je za własne. Zarzuty obu apelacji nie zasługują na uwzględnienie.

Co do apelacji powodów:

Nie jest trafny zarzut nierozpoznania sprawy co do istoty, a w szczególności zarzut „oparcia rozstrzygnięcia wyłącznie na przesłankach formalnych”, bez odniesienia się merytorycznie do żądania.

Przyjmuje się, że w przepisie art. 386 § 4 k.p.c. chodzi o nierozstrzygnięcie istoty sprawy, przez fakt, że sąd błędnie oparł wyrok na przesłance unicestwiającej roszczenie, która sprawiła, iż dalsze rozpoznanie i rozstrzygnięcie istoty spornego stosunku prawnego lub prawa stało się na użytek konkretnego postępowania zbędne. Brak rozpoznania istoty sprawy występuje między innymi w takich wypadkach, gdy sąd oddalił powództwo uznając za niedopuszczalną zmianę powództwa, czy też stwierdzając przedawnienie roszczeń czy brak legitymacji procesowej albo interesu prawnego w ustaleniu stosunku prawnego lub prawa.

Nie ulega wątpliwości, że Sąd I instancji rozpoznał istotę sprawy – ocenił zasadność wszystkich zgłoszonych przez powodów roszczeń, co wynika wprost z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia (s. 15 – 19).

Nie jest trafny również drugi zarzut naruszenia prawa procesowego, a mianowicie zarzut przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.).

Podkreślenia wymaga, że skuteczne postawienie w apelacji zarzutu naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisu art. 233 k.p.c. nie może polegać na podjęciu próby obalenia poczynionych przezeń ustaleń - skarżący może, posługując się wyłącznie argumentami jurydycznymi, wykazywać, że sąd ten naruszył ustanowione w tym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów, w sposób mogący mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Uzasadnienie zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c., przedstawione przez skarżących, nie odpowiada tak określonym wymaganiom.

Przed wszystkim skarżący ograniczyli się do zaprezentowania własnej, subiektywnej oceny dowodów, w szczególności - opinii biegłego sądowego. Ponadto apelujący nie może podważyć dokonanej przez Sąd I instancji oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez stwierdzenie, że „Sąd jako jedyny wiarygodny dowód przyjął opinię biegłego sądowego”. Skoro Sąd Okręgowy uznał, że w sprawie istnieje konieczność skorzystania z wiadomości specjalnych, nie może swoich ustaleń faktycznych oprzeć na innym dowodzie. Z istoty i celu dowodu z opinii biegłego wynika, że jeżeli rozstrzygnięcie sprawy wymaga wiadomości specjalnych, dowód z opinii biegłego jest koniecznością. W takim przypadku sąd nie może poczynić ustaleń sprzecznych z opinią biegłego, jeżeli jest ona prawidłowa i jeżeli odmienne

ustalenia nie mają oparcia w pozostałym materiale dowodowym (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 23 lipca 2013 r. I ACa 316/13 - LEX nr 1363289).

Skarżący nie mogą również w apelacji kwestionować oddalenia przez Sąd I instancji wniosku o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego z zakresu młynarstwa, skoro nie złożyli zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c. Strona nie może skutecznie zarzucać w apelacji, uchybienia przez sąd przepisom postępowania, dotyczącego wydania postanowienia oddalającego wnioski o przeprowadzenie dowodów, jeżeli w trybie art. 162 k.p.c. nie zwróciła uwagi sądu na to uchybienie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 2013 r. - I CSK 713/12 - LEX nr 1391108). Niezależnie od tego apelujący nie wykazali, „dowód ten miałby zasadnicze znaczenie w ocenie zasadności roszczenia powódki”.

Chybiony są zarzut obrazy prawa materialnego.

Zarzut opiera się na niedopuszczalnej subsumcji wskazanych w apelacji przepisów prawa materialnego pod fakty, a raczej twierdzenia strony powodowej o okolicznościach faktycznych, które nie zostały potwierdzone w podstawie faktycznej wyroku.

I tak zarzut skarżących, że Sąd I instancji błędnie przyjął, że pozwana w okresie bezumownego korzystania z młyna i będąc posiadaczem w złej wierze, nie prowadziła złej gospodarki użytkowanej nieruchomości, która sprawiła, iż sporny młyn nie przyniósł pożytków naturalnych, jakie mógłby przynieść, przy prawidłowym jej gospodarowaniu, w istocie polega na zakwestionowaniu prawidłowych ustaleń Sądu I instancji, poczynionych na podstawie opinii biegłego sądowego. Podobnie nie sposób poprzez zarzut naruszenia prawa materialnego skutecznie zakwestionować ustalenia Sądu I instancji, że powodowie przy założeniu, że uruchomiliby działalność w zakresie młynarstwa, otrzymywaliby ze swej działalności bardzo niski zysk i ponosiliby stratę na tej działalności, a zatem nie uzyskaliby pożytków naturalnych z młyna. Powyższe ustalenia Sądu I instancji mają oparcie w materiale dowodowym sprawy i nie zostały skutecznie przez skarżących podważone. Ponadto Sąd Okręgowy wziął pod uwagę nie tylko opinię biegłego A. R. (1), ale kierował się również zasadami doświadczenia życiowego. Skoro bowiem spadkobiercy prawowitych właścicieli zrezygnowali z prowadzenia młyna właśnie z uwagi na jego niedochodowość, teza apelacji, że po zwróceniu nieruchomości przez stronę pozwaną wcześniej, byłaby możliwość uzyskania kredytu na korzystnych warunkach, jest tylko subiektywnych przeświadczeniem skarżących. Powodowie nie przedstawili w tej mierze żadnych dowodów. Podobnie apelacja nie podejmuje nawet próby wykazania prawdziwości tezy, że „powódka nr 2 była dzierżawcą młyna i doskonale poradziłaby sobie z jego prowadzeniem, gdyby pozwana zwróciła go w momencie, kiedy jej matka o to się zwróciła”. Okoliczność, że można byłoby w tym czasie rozpocząć proces mielenia, nie przesądza o rentowności młyna.

Sąd I instancji trafnie również przyjął, że pozwana nie ponosi odpowiedzialności za zużycie pogorszenie lub utratę rzeczy.

Na podstawie art. 224 § 2 i art. 225 k.c. wynagrodzenie za korzystanie w złej wierze z nieruchomości obejmuje zarówno grunt, jak budynki, budowle i inne urządzenia, które znajdowały się na gruncie w chwili objęcia ich w posiadanie przez zobowiązanego, niezależnie od tego, czy zobowiązany z nich korzystał, jeżeli obiektywnie oceniając nadawały się do wykorzystania i przedstawiały określoną wartość (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2012 r. - II CSK 188/12 - LEX nr 1267163). Ponadto z unormowań zawartych w art. 224 § 2 k.c. i art. 225 k.c. jednoznacznie wynika, że posiadacz odpowiada wobec właściciela za pogorszenie rzeczy, przez które należy rozmieć obniżenie jej wartości użytkowej oraz ekonomicznej, wynikające z działania lub zaniechania posiadacza. Jednakże odszkodowanie za pogorszenie rzeczy obejmuje tylko takie zużycie, które wykracza poza następstwa normalnego używania - przemawia z tym treść samego przepisu art. 225 k.c. przewidującego odstępstwo od zasady przyznania odszkodowania za pogorszenie w sytuacji gdy "rzecz uległaby pogorszeniu także wtedy, gdyby znajdowała się w posiadaniu uprawnionego". Oznacza to, iż za normalne zużycie przedmiotu posiadacz odpowiada jedynie w ramach wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 października 2012 r. - I ACa 652/12 - LEX nr 1236385).

Odnosząc powyższe uwagi do okoliczności faktycznych sprawy podnieść należy, że na powodach spoczywał ciężar wykazania, że pozostawione urządzenia – obiektywnie, nie zaś życzeniowo – przedstawiały określoną wartość i nadawały się do wykorzystania. Powodowie nie sprostali temu obowiązкови. Z niewadliwych ustaleń Sądu I instancji

wynika ponadto, że żadna rzecz stanowiących urządzenia młyna nie została utracona, nie doszło również do ich zużycia bądź pogorszenia.

Co do apelacji strony pozwanej:

Wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżącej ustalenia Sądu I instancji co do sposobu wyliczenia dochodów możliwych do uzyskania z przedmiotowego młyna w okresie od 1 września 2004 roku do końca 2008 roku są prawidłowe. Opinia biegłej U. Ż. zawiera wyliczenie dochodów, jakie można było osiągnąć w wyniku prawidłowej eksploatacji przedmiotowego młyna w okresie od 1 września 2004 roku do dnia jego wydania właścicielom. Natomiast opinia biegłego A. R. (1) dotyczy wysokości czynszu dzierżawnego uzyskanego przez stronę pozwaną w tym samym okresie (na karcie 570 akt sprawy znajduje się zestawienie poszczególnych dzierżawców i okresu dzierżaw młyna). Nie można wobec tego zgodzić się z apelującą, że obie opinie dotyczą dokładnie tych samych kwestii. Sąd Okręgowy nie podzielił wniosku biegłego A. R. (1), że wysokość pożytków należy obliczyć na podstawie wysokości pobieranych przez stronę pozwaną czynszów dzierżawnych w badanym okresie jako „ekwiwalentu za użytkownię młyna” opierając się na wyliczeniu biegłej U. Ż..

Nie sposób podzielić stanowiska skarżącej, że skoro po zastrzeżeniach strony pozwanej do opinii biegłej U. Ż., został powołany kolejny biegły sądowy, to Sąd I instancji winien oprzeć swoje ustalenia jedynie na tej drugiej opinii. Każda opinia biegłego podlega ocenie sądu z zastosowaniem art. 233 § 1 według właściwych dla przedmiotu opinii kryteriów zgodności z zasadami logiki i wiedzy powszechnej, poziomu wiedzy biegłego, podstaw teoretycznych opinii, a także sposobu motywowania oraz stopnia stanowczości wyrażonych w niej wniosków (zob. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 7 listopada 2000 r., I CKN 1170/98, OSNC 2001, nr 4, poz. 64; uzasadnienie wyroku SN z dnia 15 listopada 2002 r., V CKN 1354/00, LEX nr 77046).

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił obie apelacje.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono z mocy art. 102 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. biorąc pod uwagę, że wszyscy powodowie utrzymują się z niewysokich świadczeń emerytalnych.